KUNSTIOKSJON XLVI

EESTI KUNSTI KLASSIKA - SÜGIS 2019

EESTI KUNSTIKLASSIKA OKSJON HAUS GALERIIS
neljapäeval, 31. oktoobril, kell 20.00

IKKA MEIE LOODUSMAASTIKUD

Maastikud, maastikud, loodus – just see on käesoleva sügise oksjoniteoste valiku peateema. Jalutan galeriis ja vaatan maastikke seintel, lehitsen kataloogi ja joonistan silmadega kontuure hajusatele teeservadele piltidel, mõeldes, kas võiksin olla isegi neist mõndapidi kõndinud. Väike Eestimaa – kõik meist võivad sattuda millalgi kõigile sinu teedele.

Selle näituse maastikud siin kaante vahel kannavad kunstnike samme läbi enam kui saja aasta. Ants Laikmaa leivamust põld Võnnus, mille kauges veeres talu – põld on sellel pildil talust olulisemgi. Pisut aega tagasi sattusin Jäneda mõisa, kus olid seintel 25 parimat fotot, konkursi võidutööd, mis jäädvustasid talusid Baltimaades. Karge romantika. Näitust saatis tekst, mis sõnastas taluinimese olemust, kelle jaoks olulisim nii külvates, lõigates, istutades kui korjates ei ole mitte saak kui tulemus, vaid viis, kuidas saagini jõutakse. Oluline on mõista looduse rütme ja stiihiat, sellesse sulanduda, sellega kaasa mängida, seda elada.
Eesti kunstike loodud maastikke vaadates näib oskus maalida selle pärisolemust niisama loomulik nagu hingamine. Mis iganes maalilaadi või tehnilist võtet keegi ka ei kasutaks, on maastike meeleolu ja emotsioon sügavalt tajutav. Loodus on siinse kultuuri eneseväljenduse lahutamatu osa otsekui igaveseks. Toomas Vint maalib ideaalmaastikke tänagi. Tema tööd on näited sellest, kui respekteerivalt me peaksime looduskeskkonda suhtuma, et iga inimlik jälg, ehitis või konstruktsioon mõjuks selle orgaanilise osana. Niisama nagu Richard Sagritsa rannavaadetel 1950ndatest, sulanduvad kalurid piltidel mere värvipaletti ja koloriiti loomulikkusega, mis annab tunnistust kunstniku võimest kujutatavat erilise sügavusega mõista. Sagritsa nimekaimu Richard Uutmaa meeledki on olnud maastikele – aga eelkõige meredele – avatud läbi kogu tema loomingu. Uutmaa ja meri on saanud eesti kunstis sünonüümiks. Kui Tartu ja Lõuna-Eesti kandis maalinud Võerahansu tajus metsade rohelist tumedast hõbedani, siis Uutmaa nägi merd kahkjast kahvatusest rõkkava siniseni. Andrei Jegorov aga armastas aimata esmalt pigem õhustikku kui kompositsiooni, mida ruum atrakteeris. Kunstnikud Burmanid, isa ja poeg, aga sidusid linna ja loodust akvarellitehnika tundlikkusega.
Ilmselt ei ole liiast öelda, et loodus on inspireerinud eranditult pea igat eesti kunstnikku, selle ühes või teises ilmingus ja puudutuses, olgu siis pildi servast servani kulgev maastik või mõne lille puudutus ühetoonilisel foonil, nagu seda tegi Malle Leis. Tema töödel saavad õied ja viljad vormilt ja sisult täiesti teise mõõtme. Leisi loodusesaadused on heas mõttes isekalt värvikad persoonid, kes ootavad õiglast tähelepanu.

Loodus ja selle rikkalik reaalsus on kunstnike jaoks oluline allikas tegelemaks ka loomise tehnilise problemaatikaga. Kunstis paljukõneldud valgused, varjud, stiilid, laadid, pintslilöökide tihedus või hajusus, maalipinna pastoossus või kergus – looduse kujutamine annab kõige sellega mängimiseks palju võimalusi, et sünniks midagi, millel on juba omaette iseseisev väärtus: suurepärane teos kui parim kontsentratsioon hetkel nähtust ja tajutust.
Jäägugi need teosed nüüd juba vaatajale endale kogeda kas hetkena näitusesaali seintel, loona kataloogis või alatiseks omas kodus.

Piia Ausman
Haus Galerii juhataja ja omanik

AUTORITE ALFABEETILINE LOETELU

Teose nr		Lk
9.	ADAMSON-ERIC. Õu Hispaanias. 1931	17
46.	ARRAK, Jüri. Natüürmort. 1965	63
56.	ARRAK, Jüri. Uni kalast. 1992	74/75
47.	BACH, Aino. Neiu sinise baretiga. 1968	64
30.	BORMEISTER, Märt. Kui ma olin väikseke. 1956	44
51.	BORMEISTER, Märt. Öine Tallinn (Rataskaevu tänav). 1971	68
53.	BORMEISTER, Märt. Talvine taluvaade. 1988	70/71
19.	BURMAN, Karl, seenior. Tallinna vaade. 1944	29
35.	BURMAN, Karl, seenior. Heinakoormaga talvisel teel. 1959	50
15.	EISVALD, Aleksander. Tallinna motiiv Oleviste kirikuga. 1930ndad	23
18.	ESPE, Nigul. Pajud varasügisel. 1942	28
6.	GRINEV, Aleksander. Roos ja teised lilled. 1927	14
12.	GRÜNBERG, Jaan. Vaade Pariisi lähistel. 1938	20
23.	HAAMER, Eerik. Linnavaade. 1948	34/35
1.	HOFFMANN, Oskar Georg Adolf. Vestlus. 1874	6/7
54.	HOIDRE, Alo. Õhtu. 1989	72
16.	JEGOROV, Andrei. Kalurid rannal. 1930ndad	24/25
7.	KANGRO-POOL, Voldemar. Pirita kloostri varemed. 1928	15
50.	KITS, Elmar. Krimm. Gursuf. 1970	67
38.	KITS-MÄGI, Linda. Võrtsjärv. 1960	54
39.	KORSTNIK, Raivo. Kased. 1960	55
8.	KULL, Nikolai. Lilled. 1929	16
42.	KÕKS, Endel. Džässkvintett. 1961	58
45.	KÕKS, Endel. Kiirguse valem. 1964	62
25.	KÕKS, Endel. Stseen maskidega. 1953	27
2.	KÖLER, Johann. Lorelei needmine munkade poolt. 1887	8/9
3.	LAIKMAA, Ants. Maastik Võnnust. Võnnu. 1918	10
57.	LEIS, Malle. Suveöö III. 1993	76/77
5.	LEPVALTS, Rudolf. Rannas. 1926-27	12/13
14.	LIIMAND, Kaarel. Kaks akti. 1930ndad	22
49.	LOIK, Valerian. Vaade Raekojale. 1950-60ndad	66
24.	LUTS, Karin. Kalanaised. 1949	36
17.	MIIKMAA, Aarne. Järvemaastik. 1940	26/27
60.	MUDIST, Peeter. Kirjutuslaua valvur. 2005	80/81
43.	MUKS, Juhan. Sirelid. 1961	59
36.	NOORMÄGI, Eugenie. Natüürmort kummipuuga. 1950ndad	51
31.	NÕMMIK, Juhan. Rannaküla. 1956	45
58.	OKAS, Evald. Naine tuviga. 1994	78
41.	OLE, Eduard. Linnake mere ääres. 1961	57
4.	REINDORFF, Günther. Merevaade. 1926	11
13.	REINDORFF, Günther. Metsaserv. 1939	21
48.	ROODE, Henn. Parandustööd linnas. 1969	65
21.	SAARTS, Lembit. Kartulivõtt. 1947	31
27.	SAGRITS, Richard. Vaikne ilm. 1953	40/41
28.	SAGRITS, Richard. Torm. 1954	42
33.	SAGRITS, Richard. Kivine rand. 1957	48
40.	SAGRITS, Richard. Kalasadam tormiga. 1960	56
22.	SOOSTER, Ülo. Avar maastik heinasaadudega. 1947	32/33
26.	UUTMAA, Richard. Äikese eel. 1953	38/39
29.	UUTMAA, Richard. Kevad. 1955	42
34.	UUTMAA, Richard. Talu Karalast. 1958	49
37.	VABBE, Ado. Maastik. 1940-50ndad	52/53
55.	VALTER, Edgar. Merineitsi. 1970-80ndad	73
32.	VÄLI, Valdemar. Südasuvi. 1956	46/47
59.	VINT, Toomas. Linnapark. 2000	78
44.	VÕERAHANSU, Johannes. Lõuna-Eesti maastik järvega. 1963	60/61
52.	VÕERAHANSU, Johannes. Talulapsed. 1976-77	69
20.	VÕERAHANSU, Johannes. Autoportree. 1940ndate I pool	30
10.	WIIRALT, Eduard. Emalõvi. 1937	18
11.	WIIRALT, Eduard.Kaameli pea (II seisund). 1938	19

1. OSKAR GEORG ADOLF HOFFMANN (1851 – 1912)

Vestlus. 1874
Õli, lõuend. 27 x 23,3 cm
Ülal paremal: Osc. H. 1874.

Alghind: 5300 €

Oskar Hoffmanni talumeeste portreed kuuluvad 19. sajandi Eesti-aineliste maalide klassikasse. Nende väärtus on vähemalt osaliselt ka etnograafiline: tema maalide põhjal saame teha üpris täpseid järeldusi 19. sajandi lõpu riiete, mööbli, interjööride, aga ka suhtlusmaneeride, sotsiaalsete hierarhiate, hobide ning isegi näoilmete kohta. Tema maalide süžeed ei ole kunagi liiga keerulised, neis ei juhtu midagi dramaatilist, inimesed on rahulikud ja sageli tõesti lihtsalt vestlevad. Tegelasi eksponeeritakse, näidatakse, sest Hoffmanni arvates on juba talurahva näojooned piisavalt eripärased ja huvitavad, et neid esile tõsta. Näeme ka käesoleval maalil, kuidas Hoffmann on asetanud valguslaiku kahe inimese näod: tõsine vanem talumees ja seina najale nõjatuv asjamees, näiteks kilter või kutsar. Maaliliselt on Hoffmann muidugi väga tundlik värvinüanssides: me näeme, kuidas ta töötab suurel osal maalipinnast vaid pruuni eri alatoonidega, kuid seina najale toetuva mehe riietuses ja näos (!) kasutab ta korraga hoopis teisi toone, mis elavdavad maali tunduvalt. Ennekõike on see Hoffmanni loomingut väga hästi iseloomustav teos jäädvustus Eesti talurahva elus 19. sajandi lõpus. Kuna autoriks on keegi, kes vaatab neid kõrvalt, siis ei saa me siit just liiga palju teada talumeeste hingeelu kohta, küll aga vägagi kõnekat informatsiooni ajastu ning eluolu kohta – rääkimata kunstniku meisterlikust maalimisviisist.

2. JOHANN KÖLER (1826 – 1899)

Lorelei needmine munkade poolt. 1887
Pliiats, paber (kleebitud kangale). 101 x 113,5 cm
Signeerimata

Alghind: 13 000 €

Äärmiselt haruldane Johann Köleri joonistus on üks eskiise tema suurimate maalide hulka kuuluvale "Lorelei needmine munkade poolt". Köler maalis teose eskiisiga samal aastal Pariisis, kujutades sellel kaunitari, kes oma lauluga hukutas meremehi. Köleri maalil saab müüt aga teistsuguse tähenduse: Lorelei sümboliseerib siin paganausku ning teda tõrjuvad usumehed kedagi, kes soovitavad rahvaluulet hävitada. (Eestis on maali nimetatud ka "Ristiusu tulek Liivimaale.") Joonistus kuulus kunagi Johann Kölerist monograafia kirjutanud Boris Enstile. Mastaapne töö on võluv ka ilma maali süžeesse kuuluvate ristimeesteta, jutustades abstraktsema loo hirmunud kaunitarist ning tema poole liikuvast hallist ebamäärasest massist. Köleri meisterlik ja esmaklassiline joonistus ei ole pelgalt visand, ta on töötanud sellega lõpuni ja suutnud luua kummastava ning omanäolise iseseisva kunstiteose.

3. ANTS LAIKMAA (a-ni 1935 Hans Laipman) (1866 – 1942)

Maastik Võnnust. 1918
Pastell, paber (kleebitud papile). Lm 32 x 47,5 cm
All paremal: H Laipmn 1918.
Tagapapil autori pühendus vennatütar Almale (1923); RKM deponeeringu märge
Teos on ära märgitud A. Laikmaa juubelinäituse kataloogis (EKM 1966, nr 236)

Alghind: 4900 €

Ants Laikmaa maalis selle teose vahetult enne kriisi, mil ta raevukate arvustuste tõttu kunstimaailmast tagasi tõmbus ning järgnevatel kümnenditel ka hea tervise ning raha puudumise käes kannatas. Seetõttu kumab maalist ka värskust, mis peatselt tema kunstist aeg-ajalt kaduma hakkas. Laikmaa on oma tavapärased kujutamisobjektid – Eesti talumajad – nihutanud seekord maali sügavusse ning esiplaani jätnud põllusiiludele. Need moodustavad erinevaid geomeetrilisi mustreid, kuid Laikmaa on osavalt kudunud nende sisse ka erinevaid koloriidilõngu. Seetõttu moodustab esimesed kaks kolmandikku maali pindalast huvitav, peaaegu abstraktne joonte ning värvide muster. Talumajadki on edasi antud üldistavalt, tunneme ära – jah, need on talumajad –, kuid juba akende eristamisega on probleeme. Seda seetõttu, et Laikmaa huviorbiidis on majad kui värvilaigud maastikus, mille rikkalikkus tõuseb eriti esile tänu ühtlaselt sinisele taevale.

4. GÜNTHER REINDORFF (1889 – 1974)

Merevaade. 1926
Pastell, paber (kleebitud papile). Vm 38 x 47,3 cm
All vasakul: GR A 1926

Alghind: 2900 €

Rariteetne pastell Günther Reindorffi loomingust. Ennekõike esmaklassilise joonistaja ning graafikuna tuntud Reindorff tegi vaid mõned vähesed maalid ning nendestki on ilmselt mitmed hävinud Teises maailmasõjas, mil maha põles Reindorffi ateljee ning tugevalt said kahjustada Eesti Kunstimuuseumi kogud. Silma torkab ka maali erakordne erinevus võrreldes Reindorffi stiiliga joonistustes ja graafilistel lehtedel. Seal on Reindorff tuntud äärmiselt detailirikka ning fotograafiliselt täpsena, samas kui “Merevaade” on romantiliselt hajuvate piirjoontega, voogavate kontuuride ning pindadega õrnalt taevast ja maad ühtesulatav. Tundlikuna liigub Reindorff sinise erinevate alatoonide vahel tumedast heledani ning suudab nappide vahenditega luua silmapiirile terve rea õhuillusioone. Peegeldused veepinnal, heledate pilvede kumamine läbi tumedamate, vee erinevad sillerdused ning kivi voolavus on kõik miski, mida graafiliste vahenditega on keeruline saavutada. See maal on kunstiajalooline haruldus, ent samas ka äärmiselt tundlikult loodud intiimne vaade loodusele.

5. RUDOLF LEPVALTS (1906 – 1978)

Rannas. 1926-27
Õli, lõuend. 55,5 x 63 cm
All paremal: Lepvalts.
Pöördel: R. Lepvalts Tolstoi 13a Tartu.
Teos on reprodutseeritud raamatus “Pintsliga tõmmatud linnad” (A. Kokk, A. Eilart, 2012) lk 255

Alghind: 4800 €

Ei maksa ennast halvasti tunda, kui Rudolf Lepvaltsi nimi midagi ei ütle. Tema nimi on jäänud siinses kunstiajaloos tagaplaanile, kuigi tegemist ei olnud kaugeltki amatööriga vaid vastupidi. Ta oli õppinud nii Pariisis kui ka “Pallases” ja esines 1920ndate lõpus ka näitustel, kuid kolis peatselt eri riikide vahel ning maandus lõpuks Argentiinasse. Seal pidas Lepvalts mitmeid oma kunsti stuudioid. 1951. aastal maalis ta aga juba kuulsat Eva Peroni ja seda niivõrd tunnustust väärivalt, et temalt telliti veel kokku kakskümmend Argentiina presidendi abikaasa Eva ja seal-se generaliteedi portreed, mis võimaldas tal edasi asuda juba USA-sse.
Ometi pole muus ilmast tunnustatud Lepvaltsi maaliloomingut isegi siinsetes kunstimuuseu-mites, küll aga on kogudesse soetatud Lepvaltsi graafilisi lehti. Oma selle maali tegevuspaiga on Lepvalts asetanud Tartusse – näeme taamal kõrguvaid Jaani ja Peetri kiriku torne, suplejate kõrvalt voolab läbi aga Emajõgi. Ilmselt on tegemist mõne kohaga Kvissentalist edasi, pooltsi-viliseerimata paigaga, kuhu linn veel ei ulatunud. Seda aimdub natuke ka tegelaste kummalis-test, peaaegu sürreaalsetest poosidest ja näoilmetest ning väändunud proportsioonidest. Eral-di maksaks vaadata aga taevas kobrutavaid ja kirikutorni juurde tormavaid pilvi, mis lisavad veelgi dramaatikat.

6. ALEKSANDER GRINEV (1892 – 1947)

Roos ja teised lilled. 1927
Akvarell, kartong. 44,8 x 45,6 cm
All paremal: А ГРИНЕВ 1927
Pöördel pliiatsivisandid

Alghind: 1800 €

Aleksander Grinev töötas küll 1920. aastal “Pallases” õppejõuna ning alates 1920ndate keskpaigast, pärast Berliinist naasmist, Eestis vabakunstnikuna, illustreerides ka raamatuid, kuid tema nimi on jäänud siinse kunstiajaloo vaibanurga alla. Tema looming ei sobitunudki väga valatult 1920ndate või 1930ndate kunsti üldilmega: Grinev oli mõjutatud pigem Vene 20. sajandi alguse kunstivooludest. Lopsakad ja dekoratiivsed lilled, eksootilised taimed, ootamatult tihedalt täidetud maaliruum, eredad värvid ja nende kirevus kõnelesid igatsusest aegade järele, mil tehased veel ei töötanud ja autod ei sõitnud, ning soovist teha kunsti, mille peamine fookus oleks üleelusuurusel ilul, lopsakal kaunidusel, baroksel elujaatusel.

7. VOLDEMAR KANGRO-POOL (1889 – 1943)

Pirita kloostri varemed. 1928
Pliiats, paber. Vm 24,4 x 35 cm
All vasakul: Pirita kloostri waremed.
All paremal: Wold. KangroPool VII 1928.

Alghind: 1200 €

Voldemar Kangro-Pooli töid on säilinud väga vähe. Käesolev Pirita kloostri jäädvustus liidab huvitaval moel kolm täiesti erinevalt lahendatud tsooni. Esmalt laineline maastikuvöö, mis on pigem visandlik, kunstnik on tahtnud jõuda kloostrini ning sellel teel andnud meile hoogsa käekirjaga aimu küngastest ja mõnedest puudest. Klooster on seevastu kujutatud realistlikult ning detailselt: me võime üles loetleda isegi väikeste avauste arvu kloostri otsaseinas. Kolmandaks tsooniks on aga muidugi taevas koos müstiliste pilvedega. Kangro-Pool on siin pliiatsiga olnud palju ettevaatlikum ja õrnem, kuid samas vägagi hoogne ja ekspressiivne. Nii mõneski mõttes meenutab taevas Kangro-Pooli varasemaid töid, mil ta oli huvitatud nii juugendist kui ka futurismist. Need on moodsa ajastu pilved igavikulise kloostri kohal.

8. NIKOLAI KULL (1894 – 1945)

Lilled. 1929
Õli, papp. 54 x 42 cm
All vasakul: N. Kull. 1929

Alghind: 2200 €

Nikolai Kull on tuntud ennekõike linnavaadete meistrina, kuid tema loomingusse kuulusid ka natüürmordid. Meremehena töötanud ja hilisemas elus boheemlasena tuntud Kulli maalid ei reeda impulsiivset hoogu, vaid pigem kontrollitust. Tema natüürmordil on lilled sätitud, nende õied keeratud kompositsiooniliselt õigetesse suundadesse ning midagi kaootilist ei ole maali pinnale lubatud. Teose ruum on täidetud, see on maal lilledest ning vaasist, aga mitte toast, kuhu vaas on asetatud. Kull on värvidega napp, ta kasutab vaid mõnda tooni ja see oli kogu tema loomingule iseloomulik: proovida leida väheses nüansse, kasutada lakoonilist võimalikult mitmekesiselt. See maal ei osuta ilmselt vastupanu ühelegi interjöörile, kuhu ta asetatakse, sulandudes vaikselt ja leplikult ümbritseva maailmaga.

9. ADAMSON-ERIC (1902 – 1968)

Õu Hispaanias. 1931
Tint, akvarell, paber. Vm 19 x 32,5 cm
All vasakul: ad = er 31 a
All kleebingul: Hispaania 1931 a. Adamson-Eric (mitte autori käega)

Alghind: 1400 €

1920ndatel ja 1930ndatel reisis Adamson-Eric palju mööda Euroopat ning 1931. aasta sügisel jõudis ta Hispaaniasse Püreneedesse. Esmalt peatus ta Baskimaal St. Jean Pied du Porti asulas, talveks läks aga talvituma Mallorcale. Järgmise aasta kevadel tegi ta ka pikema ringreisi läbi Hispaania, kuid käesolev töö on ilmselt valminud just 1931. aasta sügiskuudel väikeses Prantsusmaa ja Hispaania piiril asuvas linnakeses. St. Jean Pied du Port on ajalooliselt tähtis paik palverändurite jaoks ning võimalik, et Adamson-Ericu akvarell kujutab sealse tsitadelli siseõue. Teos on huvitava kompositsiooniga, kus kaaravadega seinad liiguvad kahelt poolt ruumi sügavusse, jättes suure väljaku nende vahel tühjaks. Sinna mahub ainult visandlik purskkaev ning teose koloriidi keskpunkt: roheline puu. Eraldi on Adamson-Eric rõhutanud veel puu varju. Pintsel ning pliiats on liikunud hoogsalt, mistõttu võib oletada, et Adamson-Eric on maalinud selle teose otse koha peal istudes vahetute muljete ajel.

10. EDUARD WIIRALT (1898 – 1954)

Emalõvi. 1937
Kuivnõel. Plm 22,7 x 17,8 cm
All vasakul: Epreuve d'artiste
All paremal: Eduard Wiiralt
All vasakul plaadil: WIIRALT 1937 20 ARL1937
Pöördel: "Le lion" drypoint 1937 229 x 180 mm

Alghind: 2100 €

Eksootilised olukorrad, tundmatud olendid ja võõrapärased loomad on alati kunstnikke võlunud. Wiiralti "Emalõvi" mõjub esmapilgul justkui poolelijäänuna, lõvi keha on visandlik ning tagumine pool puudub täienisti. Ent Wiiraltit huvitaski mitte niivõrd väline plastiline vorm, vaid looma sisemine energia, temas kätketud salapära ja jõud, mis kõige ilmekamalt peegeldub muidugi ka näos. Lõvi on rahuasendis, Wiiralt ei ole hakanud teda liigselt dramatiseerima, kuid piisab vaid lõvi nüansirohkelt graveeritud näo jälgimisest, et tajuda looma olemust: majesteetlikkus, väärikus, ohtlikkus, saladuslikkus.
Tegemist on kunstniku haruldase proovitõmmisega, mis aastakümneid asus Rootsis.

11. EDUARD WIIRALT (1898 – 1954)

Kaameli pea (II seisund). 1938
Pehmelakk. Plm 39 x 30 cm
All vasakul: Epreuve d'artiste II etat
All paremal: Eduard Wiiralt
All vasakul plaadil: E.WIIRALT MARRAKECH 11. IX 1938

Alghind: 2400 €

Marokos nähtud kaamelid olid Wiiralti jaoks võluvad, ta graveeris neid mitmel korral. Võimalik, et Wiiralti jaoks oli sümpaatne nende veidi kummaline, isegi groteskne ilme: paksud puhmas-kulmud, suured hambad, suvalised karvatuustid siin-seal ja nägu, mis justkui naeraks. Sarnaselt aktidelegi ei huvita Wiiraltit kaamel kogu tema terviklikkuses, ta rõhutab vaid teatud osi: silmi, kulmusid, koonusid, suud. Seal näeme tõeliselt virtuooslikku tehnikat, varjude kujundamist ja joonte täpsust, mis ometi ei kaota sekundikski kaameli elavust ja ilmekust.
Tegemist on kunstniku haruldase proovitõmmisega, mis aastakümneid asus Rootsis.

12. JAAN GRÜNBERG (1889 – 1969)

Vaade Pariisi lähistel. 1938
Monotüüpia. Km 20 x 19,8 cm
All paremal: J Grünberg
All vasakul: Monotype 1938.

Alghind: 1100 €

Jaan Grünberg töötas 1930ndatel väga palju Pariisis ning tema monotüüpiad olid sealsetes galeriides olnud ääretult populaarsed. Ilmselt seetõttu on väga paljud Grünbergi teosed jäänudki Prantsusmaale ning tema Teise maailmasõja eelne periood on esindatud Eesti riiklikes kollektsioonides ning erakogudes vaid piiratud arvul. Sõja ajal oli Grünberg sunnitud Eestist põgenema ning erinevad eluraskused muutsid tema loomingut peaaegu tundmatuseni, tõmmates tema töödele tumeda eesriide. 1930ndate Grünberg on seevastu päikeseline ja õhurikas. Näeme siin väikest motiivi Pariisist, kuid Grünbergi ei huvita arhitektuuriline täpsus, vaid mulje. Ta annab edasi selle hetke atmosfääri, tema silma võrkkestale ladestunud aimdust ennekõike värvidest ja meeleolust. Elurõõmus, öeldakse vist sääraste teoste kohta kõige sagedamini. Muide, teos on teinud läbi pika rännaku, sest jõuab oksjonile ühest Rootsis asuvast erakogust.

13. GÜNTHER REINDORFF (1889 – 1974)

Metsaserv. 1939
Õli, masoniit. 28,2 x 36,6 cm
All paremal: G. Reindorff 1939

Alghind: 1400 €

Samuti väga haruldane Reindorffi maal (Eesti Kunstimuuseumi kollektsioonis on graafika ja joonistuste kõrval vaid kaks tema maali) huvitub enim valgusest. Näeme seljandikul kasvavat metsa, kuid tundlikuks teeb selle ennekõike langev õhtupäike. Männitüvede värvumine oranžiks, liivaka tee säramalöömine, puurohelise mahe aupaiste ning sügavate varjude tekkimine tekitavad meis hetkega äratundmise loojuvast päikesest. Me küll ei näe valgusallikat, aga me näeme tema töö tulemust. Jääb üle vaid hämmastuda, kuidas tavaliselt tuši, söe ning itaalia pliiatsiga töötanud Reindorff on hoolimata napist praktikast suutnud värvidega luua sedavõrd veenva kaadri päikeseloojangust.

14. KAAREL LIIMAND (1906 – 1941)

Kaks akti. 1932 - 33
Tint, paber. Vm 35 x 21,2 cm
Signeerimata

Alghind: 900 €

Kaarel Liimand pöördus sageli inimeste kujutamise poole, olles võlutud nii nende psühholoogiast kui ka isiklikust sõprusest. Aktide puhul ei tule kumbki variant kõne alla. Ilmselt on tegemist enne 1933. aastat valminud joonistusega, mil Liimand õppis veel “Pallases” ning täitis kooliülesandeid. Klassikaline akti joonistamine ei tähenda aga sugugi ühesuguseid tulemusi – iga kunstnik pöörab tähelepanu natuke erinevatele aspektidele. Liimandit on huvitanud enim varju ja kontuuri küsimus. Olles visandanud akti, on Liimand lisanud erinevaid tumedaks viirutatud pindu, olgu selleks vari reitel või kellegi juuksed. Säärane lähenemine toob joonistusse omapärase rütmi ning liikuvuse.

15. ALEKSANDER EISVALD (a-ni 1937 Ristmägi) (1902 – 1972)

Tallinna motiiv Oleviste kirikuga. 1930ndad
Õli, papp. 47 x 35 cm
All paremal: AE

Alghind: 900 €

Aleksander Eisvald oli 1921. aastal õppinud natuke aega Ants Laikmaa juures ning 1940ndate alguses siirdus õppima “Pallasesse”. Suur huvi kunsti vastu ei raugenud ka selle 20 aasta jooksul, mis jäävad Laikmaa ateljee ja “Pallase” vahele. Ka see maal on sündinud siirast huvist kunsti vastu: Eisvald on asetanud oma molberti ilmselt Laboratooriumi tänava otsale ning sealt Olevistet vaadates maalinud üles tänavanurga, mis on tänase päevani suhteliselt muutumatuna püsinud. Ennekõike on teda huvitanud keskel asuva majadegrupi seinal kumav päikese peegeldus, mis on värvinud majaseinad oranžikaks, jättes siia-sinna ka teises toonis laigukesi ning tänavale laia varju.

16. ANDREI JEGOROV (1878–1954)

Kalurid rannal. 1930ndad
Tempera, guašš, papp. 33,6 x 48,8 cm
All paremal: A. Jegorov

Alghind: 3200 €

Hämmastavalt tundliku atmosfääriga maal ei ole pelgalt realistlik minijutustus kaluritest. Jah, nad on tulnud äsja kaldale ning harutavad peegelsileda mere taustal oma võrke lahti. Ent Jegorovi fookus näib olevat mitte sellel armsal stseenil, vaid valguse pehmel kumal, mis on mõjutanud nii ranna kui mere kujutamist. Raugel merel kaugustes seilavad purjekad, sügavad varjud paatide all, punakas pastelne rand ning kõrge taevas valgete pilvemassidega sisendavad harmooniat. Jumal on selle maali peal loonud maailma rahus ja vaikuses, kus isegi inimeste argised tegevused mööduvad vaikses kooskõlas ning kaugustesse suunatud pilkudega.

17. AARNE MIIKMAA (1908 – 1942)

Järvemaastik. 1940
Õli, lõuend. 83 x 99 cm
All paremal: A MIKMAA 40

Alghind: 13 000 €

Noorena tuberkuloosi surnud Aarne Miikmaa kunstiline pärand on siiani korralikult läbi uurimata. Eesti muuseumiteski on vaid paarkümmend Miikmaa maali – portreid ning maastikuvaateid. Hiiumaal sündinuna siirdus ta hiljem küll mandrile, kus õppis Ants Laikmaa juures ning hiljem Ado Vabbe käe all "Pallases", kuid sidemed saarega säilisid. Kust on pärit käesoleva maali motiiv, on siiski võimatu öelda, kuna pärast "Pallase" lõpetamist elas ta nii Tartus kui reisis meremehena. 1940. aastal elas Miikmaa püsivamalt siiski Tartus, kus ta oli sealse kunstimuuseumi juhataja, kuid halvenev tervis sundis teda juba 1941. aasta suvel haiglasse. Kuna Miikmaa lahkus 1942. aasta esimestel päevadel, võib see olla tema üks viimaseid maale. Nagu niivõrd sageli, ei ole ka siin maali huvitavaimaks osaks mitte motiiv, vaid Miikmaa käsitlus sellest. Maali alumisel poolel on Miikmaa fokusseerinud tähelepanu pintslikirjale ja värvidele, need segunevad ja moodustavad sadu väikeseid üleminekuid. Ülemise poole on Miikmaa avanud, näeme taevast ning avarusi, eriti pildi vasakus servas. Romantilise natuurina on Miikmaa otsinud kogemust, mis paneks unustama nii ühiskondlikke kui isiklikke raskeid aegu.

18. NIGUL ESPE (1907 – 1970)

Pajud varasügisel. 1942
Õli, vineer. 30,5 x 39 cm
All paremal: Nigul Espe 1942.
Pöördel TKM deponeeringu lipik ja märge (1949)

Alghind: 1600 €

1940ndatel pöördusid paljud kunstnikud loodusesse. See oli nende jaoks paik, kus poliitika tühistus ning kust oli võimalik veel leida rõõmu ajal, mil ühiskonnast oli see välja tõrjutud. Sotsiaalse suhtluse asendamine maalidel idülliliste pastoraalsete motiividega oli väga levinud. Võimalik, et ka Nigul Espe on sõitnud kriitilisel hetkel loodusesse ning kiirelt maalinud juhuslikult leitud paiga. Seegi oli Eesti autorite puhul üpris tavaline, et nad ei otsinud meeleheitlikult võimalikult maalilisi paiku, vaid pigem ronisid võssa või kükitasid kraavipervel, püüdes olla huvitavad mitte selles, mida nad maalivad, vaid kuidas nad maalivad. Selle maali peakangelane on värv: Espe on oma tähelepanu pühendanud jõuliste kollaste ning oranžide toonide kokkusobitamisele spartalikuma ning rahulikuma rohelisega. Inimese kohalolu maastikus on markeeritud vaid juhusliku punaka majakatusega, kogu ülejäänud tähelepanu kuulub aga jäägitult loodusele ning sealt ammutatavale lootusele.

19. KARL BURMAN seenior (1882 – 1965)

Tallinna vaade. 1944
Akvarell (kleebitud papile). 18 x 34,8 cm
All vasakul: Karl Burman TALLINN 1944
Pöördel: Proua Valk'ile maelestuseks sünnipaewaks 14/XI 1945a Karl Burman.

Alghind: 1400 €

Tallinna vaatamine distantsilt ning selle panoraami imetlemine ei ole Eesti kunstiajaloos haruldane. Juba eelmistel sajanditel sõitsid kunstnikud linnalähedastesse piirkondadesse, kaugustest Tallinna vaadeldes jäädvustati teosele olulisemad sümbolehitised. Karl Burmani teos ei ole aga niivõrd Tallinna hoonetest, need on edasi antud vaid aimamisi ning hägusalt. Palju rohkem on see maal hoopis igatsusest Tallinna järele. Kahele poole äärtesse on Burman maalinud väikesed metsatukad, need on nagu eesttõmmatud eesriided ning nende vahel avaneb – nagu teatrilaval – Burmani kodulinn. Ta oli seal aastakümneid elanud ja töötanud, seal linnas oli mitmeid tema projekteeritud maju, kuid kolm aastat enne käesoleva teose valmimist oli hävinud tema rajatud kunstnikemaja. Võimalik, et ta on ka ise maali tegemise ajal põgenemas ning see on korraks peatudes maalitud kiire pilguheit kodulinnale, täis igatsust ja lootust.

20. JOHANNES VÕERAHANSU (1902 – 1980)

Autoportree. 1940ndate I pool
Õli, vineer. 26.7 x 19.7 cm
Pöördel: Joh. Võerahansu 1942?

Alghind: 1300 €

Johannes Võerahansu on üks Eesti kunstiajaloo viljakaimaid autoportreede loojaid, kes maalis neid läbi aastakümnete. Ikka ja jälle vaatab ta neil otse vaatajale silma, julgelt ja häbenemata. Ta ei loo neis endale brändi, Võerahansu ei proovi kuidagi eriliselt olla või kuidagi silmatorkavalt riietuda, rääkimata enese ümbritsemisest tähendusrikaste asjadega. Seetõttu muutuvad tema autoportreed ka niivõrd lihtsalt üldistusteks: me näeme mitte Johannes Võerahansut, vaid noort meesterahvast tõsiste ja veidi kurbade silmadega meile otsa vaatamas. Tema juuksed sulanduvad pruuni fooni, Võerahansu pole erilist rõhku pannud glamuurse välimuse loomisele – see on ennekõike maal tema silmadest, ühest pilgust, üldinimlikust ja ometi mõistatuslikust.

21. LEMBIT SAARTS (1924 – 2016)

Kartulivõtt. 1947
Õli, lõuend. 91 x 67 cm
All keskel/paremal: SAARTS 47

Alghind: 2400 €

1947. aastal oli Lembit Saarts Tartus kunstikooli õpilane ning võib aimata, et see polnud kerge. Ühelt poolt olid kooli õppejõudude ja Saartsi enese ideaalid endiselt pallaslikus hilisimpressionismis, nende eeskujud olid Pariisi 19. sajandi lõpu kunstis, mil kunstnikud väljendasid oma subjektiivseid muljeid, hoolimata eriti reaalsusest. Ent 1940ndate teisel poolel oli alanud Eestis äärmiselt range kontroll kunstiliste lähenemiste üle ning igasugune subjektiivsus muutus millekski, mille eest inimesi visati välja, vallandati või koguni arreteeriti. Lembit Saarts on säärases olukorras valinud küll poliitiliselt korrektse töötegemise motiivi, kuid oma maalijakäekirjas ta isegi ei proovi jõuda sotsrealismini. Tema vormid on kohmakad ja naiivsed, sest tema peatähelepanu on värvidel, mis moodustavad erineva tooni ja mustriga pindu. Maal meenutab lapitekki, mida veab nukra ilmega hobune. See maal on tunnistus ühtaegu ajastu nõutetest ning kunstniku väikesest esteetilisest vastupanust. Mõne aasta pärast Saarts arreteeriti ning saadeti vangilaagrisse.

22. ÜLO SOOSTER (1924–1970)

Avar maastik heinasaadudega. 1947
Õli, papp (1937. a kaardifragmendiga pöördel). 36,5 x 45,5 cm
Signeerimata

Alghind: 4200 €

23-aastane Ülo Sooster õppis pärast sõda Tartus, kuid suviti külastas ikka ja jälle kodust Hiiumaad. Ilmselt just seal on valminud ka käesolev maal, mis on mitmes mõttes üllatav. Esiteks ei aimdu siit veel Soosteri hilisemat sürrealistlikku ning kujundlikku laadi: maja on maja, heinasaad on heinasaad. Teiselt poolt – ja see on palju üllatavam – ei aimdu siit aga mitte mingisuguseid 1947. aasta kunstireegleid. Noor tudeng on oma lähenemises täiesti sõltumatu ametlikest nõuetest. Teda ei huvita realistlik nokitsemine, detailirikka rohuvälja asemel näeme hoogsate pintslilöökide maalitud rohelist tsooni, millele järgnevad teistsugustes toonides tsoonid, mistõttu maal meenutab natuke koloriidikooki, kus vahelduvad erinevat värvi kihid. Taamal olevad puud ning taevas paistev päike (kuu?) on aga juba veidi mõistatuslikud või isegi muinasjutulised, andes kogu maalile kummastava atmosfääri. Kuna maal on sedavõrd vastuolus sellega, mida ametlikult nõuti, võib oletada, et teos peideti hoolikalt kodustes tingimustes ning ei näidatud aastaid kellelegi.

23. EERIK HAAMER (1908 – 1994)

Linnavaade. 1948
Õli, lõuend. 46,2 x 55 cm
All paremal: Haamer 48

Alghind: 4000 €

Vaevalt 40-aastane Eerik Haamer on selle maali valmimisajaks võitnud palju ja kaotanud peaaegu kõik. 1930ndate lõpul tõusis ta kiiresti siinsete juhtivate kunstnike sekka, kelle kordumatu käekiri ning melanhoolsed ja traagilised süžeed olid äärmiselt üldistusjõulised. 1944. aastal oli temagi sunnitud aga Eestist lahkuma ning nagu enamik kunstnikke, ei jätkanud ta välismaal elades enam samasuguse kunsti loomisega. Eksiil ei ole ainult geograafiline või poliitiline olukord, see on ka meeleseisund. Haamer loobus suuremõõtmelistest maalidest ning asus ennast nii inimese kui ka kunstnikuna koguma. Võimalik, et käesolev, ilmselt Göteborgi vaade, on Haameri viis sisemise kindluse taastamiseks. Intiimne vaade, majade ning nende katuste rahustav rütm, melanhoolsed, kuid mitte sünged värvid, ja pildi paremas servas isegi optimistlik hele tsoon – see maal ei pruugi olla mitte niivõrd ühe linna, vaid autori meeleseisundi portree.

24. KARIN LUTS (1904 – 1993)

Kalanaised. 1949
Õli, lõuend. 66,5 x 73,5 cm
All paremal: LUTS
Pöördel: KARIN LUTS - 1949
Teos on ära märgitud raamatus „Karin Luts. Konfliktid ja pihtimused” (2004) lk 236

Alghind: 5200 €

1948. aastaks oli Karin Luts elanud neli aastat Rootsis, kuid tema päevikust võib lugeda, et lootus naasta kodumaale ei olnud jätnud teda veel maha. Ta on maailma suhtes avatud, külastab kunstinäituseid ja loob ka ise kunsti, portreteerides sageli naisterahvaid – nii tuttavaid, iseennast kui ka abstraktseid naisi tuvidega, lastega, kirjaga. Tema “Kalanaised” on aastakümneid olnud Rootsis ja jõuab nüüd tagasi Eestisse. Maali kirgastes värvides, modellide jõulistes poosides ja ilmekates nägudes võib aimata seda, mida kinnitasid ka Lutsu päevikud: ta ei olnud melanhoolne ega traagiline, vaid suhtus maailma samasuguse uudishimuga nagu Eestis olles. Motiiv oli Lutsu jaoks väga oluline, sellele on säilinud mitmeid kavandeid ning ka pärast maali valmimist töötas ta antud motiiviga edasi. Kuigi näeme justkui argist stseeni, on see maal kõike muud kui samal ajal (1948) ENSVs valminud tööteemalised teosed. Kangelaslikkuse ja realismi asemel näeme äärmiselt huvitavaid ja mitteargiseid karaktereid, kes tegutsevad keset erinevaid mustreid, tekstuure, värve ja vorme. Tõukudes päriselust, loob Karin Luts ometi täiesti iseseiva uue universumi täis pinget, mõistatusi ja efektset hoogu.

25. ENDEL KÕKS (1912 – 1983)

Stseen maskidega. 1953
Linool. Km 16 x 20 cm
All paremal: Endel Kõks.
All vasakul: Stseen maskidega, linool, 8/50, 1953.

Alghind: 700 €

Teatrimaailm oma eksootiliste karakterite, kummaliste kostüümide, võõrapäraste maneeride ja muu säärasega, mis asub väljaspool argist, on pakkunud ka Eesti maalikunstnikele päris palju huvi. Endel Kõksi kunst ei olnud algusest peale küll sedavõrd teistsuguse otsingul kui antud teatristseen seda oletada lubaks, küll aga oli tema kunst alati olnud huvitatud sellest, mis oleks argisest ning tavali sest kasvõi natukenegi erinev: Kõksi natuuris ei olnud pastoraalsed tööstseenid või igapäevaelupildistused. Käesolev töö naudib teatriolukorra dramaatilisust: tasub tähele panna, kuivõrd erinevad näoilmed on graafilise lehe peategelastel. Väga oluline koht on mustade ning valgete pindade kontrastil, mis rõhutab nii stseeni dekoratiivsust kui ka emotsionaalsust. Kõks on otsustanud tausta jagada täpselt pooleks: parem pool on üleni must, vasak pool jällegi viirutatud hele. See lisab ruumilist sügavust, aga aitab ühtlasi veelgi paremini välja joonistada maskides ning kostüümides tegelaste jõulisust.

26. RICHARD UUTMAA (1905 – 1977)

Äikese eel. 1953
Õli, papp. 49,5 x 69,5 cm
All paremal: R. Uutmaa, 53a
Pöördel: R. Uutmaa „Äikese eel“ õli 70x50

Alghind: 4600 €

Keerulistel aegadel jätkas Richard Uutmaa maalimisega, ühendades omalaadsel moel impressionismi ja sotsrealismi. Tema jaoks ei olnud aga tegemist poliitilise konformismiga: realistlik laad oli talle südamelähedane juba enne Teist maailmasõda, ta jäi lihtsalt truuks kunagi leitule, lähenedes reaalsusele aga endiselt poeetiliselt ning tundlikult. Ka siin maalil näeme keskendumist värvidele ja valgusele, mis mängivad hoopis olulisemat rolli kui motiiv. Hele- ja tumerohelise vaheldumine ning nende keskele lõikuv lillakas jõgi on harmoonilises ühtsuses ning nende optimistlikkus ja valgusküllus tõuseb tänu tumedaks maalitud foonile eriliselt esile. Ähvardav äikesepilv on just nimelt sääraseks fooniks ning peegeldudes veepinnal, tekib kompositsioonis ka tasakaal – samasugune tonaalsus on nii taevas kui ka vees. Samas on selles kõiges ka midagi kummalist: päikesest ülevalatud maastik ning ähvardav äike tunduvad olevat konfliktis. Soovi korral võib siia maali lugeda ka Stalini surma-aasta konteksti, kuigi kunstniku jaoks oli see maal ilmselt ennekõike ikkagi looduse ilu imetlemiseks.

27. RICHARD SAGRITS (1910–1968)

Vaikne ilm. 1953
Õli, kartong. 34 x 49 cm
All vasakul: R Sagrits 53
Pöördel: „Vaikne ilm“ Rutja - Karepa okt. 1953

Alghind: 3800 €

Richard Sagritsa 1950ndate aastate maalid on ühtlasi dokumendid Eesti kunstnike valikutest keerulistel aegadel. Ametlikud nõuded olid teada, ettekirjutused tehti nii motiivide kui käekirja osas. Sagrits on proovinud leida keskteed: kujutada ikkagi ainult seda, millele süda kaasa lööb, kuid võttes kompromissina omaks realistliku maalimislaadi. Apoliitiline loodus oli koht, kuhu oli võimalik peita peaaegu kõik toonased ängid ja otsingud, ning Richard Sagritsa ning tema põlvkonna jaoks polnudki see niivõrd eskapism, kuivõrd naasmine tuttava ja koduse juurde. Nad olid maapoisid (ja -tüdrukud) ning looduse ilu ülistamine ei nõudnud neilt mingit pingutust ega välist sundi.
Sagrits on maalinud kolmel oksjoniteosel Karepat ja ühel Gursuffi Krimmis. Karepal oli Sagritsa jaoks ilmselt elu olulisim paik – tema sünnikodu. Tema värvides on soojust ning isegi kui päikest pole näha, valgub ometi üle maastiku valgus. (Vt. ka teost “Kivine rand” lk. 48 ja “Kalasadam tormiga” lk. 56). Sagrits ei lähe detailseks, sest selleks tunneb ta maastikku lihtsalt liiga hästi. Iga laine, iga maastikunukk on tema jaoks tuttav – mis tekitab muidugi küsimuse, mida meie peaksime seal nägema? Kui unustada hetkeks Sagritsa maali täpne kohamääratlus, siis tema teoste koduigatsus on tegelikult abstraktne. See tähendab: umbes nii me kodu tajumegi. Soojalt, helgelt, tuttavlikult, intiimselt. Sagrits on valinud üpriski juhuslikke kaadreid, kuid sel pole vahet – ta on võrdselt armunud kõigisse paikadesse, ka kõige vähem silmatorkavamatesse. Isegi kivid hakkavad Sagritsa maalidel elama, igaüks ise värvi, andes veel kord tunnistust, et Sagrits ei maali maale maalide pärast – ta maalib tunde pärast, mida need tekitavad. Igatsus. Turvalisus. Harmoonia.
Tema Krimmi vaade on maalitud küll samal perioodil, kuid kohe tajume eksootilisust. Sagrits on olnud uudistavam ja vähemdetailsem, ta on lummatud üldisest vaatest ning proovib seda tabada. Ühele pildile on ta koondanud nii natuke teistsuguse tooniga merevee kui ka kaugusest kumavad mäed, kaanetades taeva tasapisi allavajuvate pilvedega.

28. RICHARD SAGRITS (1910 – 1968)

Torm. 1954
Õli, papp. 50 x 70 cm
All paremal: R Sagrits 54
Pöördel: R Sagrits Torm dets. 1954 Gursuf Krimm. 50x70 „Karu“ mägi

Alghind: 3800 €

R. Sagrits on maalinud oksjoni teostel kolmel korral Karepat ja ühe korra Gursuffi Krimmis – loe selle ja teiste teoste kohta lk. 41.

29. RICHARD UUTMAA (1905 – 1977)

Kevad. 1955
Õli, lõuend. 35 x 50 cm
All paremal: R.Uutmaa 55 a

Alghind: 3800 €

Richard Uutmaa “Kevad” on justkui illustratsioon ettevaatlikule poliitilisele sulamahakkamisele, mis pärast Stalini surma juhtus. Ent aitab poliitikast! On raske mõelda välja poliitikakaugemat kunsti kui Richard Uutmaa maalid. Ta imetleb siin kevadet ennast, seda vahepealset ala hüljatuse ja lootuse vahel. Vaadakem näiteks dekoratiivseid raagus puid ning võrrelgem nende väetit olekut jõe võimsa ning dünaamilise keeruga maali südames. Valged lumelaigud on Uutmaa jaoks olnud maaliliselt huvitavad, ta sulatab need kuivanud rohu ja kulu värvi valitud oranžikasse maali üldkoloriiti. Majad on asetatud tahaplaanile, nad ei mängi rolli, ning ka taeva hägus ja summutatud ilme ei tõmba tähelepanu endale. Maali peategelaseks on jõgi ja tema kaldad, neist õhkuv värskus ja uue ootus.

30. MÄRT BORMEISTER (1916 – 1991)

Kui ma olin väikseke. 1956
Õli, papp. 18 x 17,6 cm
All paremal: M. Bormeister 1956 a.

Alghind: 800 €

Säärast motiivi võiks oodata ilmselt vanemalt kunstnikult ja seetõttu on veidi üllatav, et autor on alles 40-aastane. Nostalgiline ja idealiseeriv vaade minevikku, lapsepõlvemälestuste taaselustamine võtab inimtegevusest tavapäraselt suure osa, kuid Bormeister on selle üle kallanud veel erilise armsuse ja igatsusega. Pangem tähele valgusest ülevalatud taluhooneid taamal, pilvitut taevast, vilepillimängija paljaid jalgu või teda andunult kuulavat tüdrukukest – see on maailm, kus ei ole mitte ühtegi konflikti. Turvatunnet rõhutab veelgi suur puu, mille alla Bormeister on oma kangelased asetanud. Ühelt poolt heidab see maali esipinnale varju ja eristab seeläbi maali valgusrikkast tagaosast, moodustuvad justkui kaks tsooni, hämaram ja heledam. Teiselt poolt mõjub aga suur puu ka kaitsvana, kaitstes nii lapsi, mälestust kui ka seda kõike silmitsevat vaatajat.

31. JUHAN NÕMMIK (1902 – 1975)

Rannaküla. 1956
Õli, lõuend. 49,5 x 60,5 cm
All paremal: Nõmmik 56
Pöördel: Juhan Nõmmik

Alghind: 1200 €

Välismaale põgenenud Juhan Nõmmik hakkas paguluses viibides maalima sageli valgete seinte ja punaste katustega maju. Soovi korral võime neis näha hüljatud kodu sümbolit, kus inimtühjade hoonete vahel ei näe me kedagi askeldamas, kuid maja ise on endiselt alles. Teiselt poolt võime mõelda hoopis vastupidise peale – kunstnik käsitleb siin võõrast, eksootilist. Reisid välismaale, näiteks Ibizale, on faktilised tõendid, et Nõmmik kujutas oma maalidel sageli tõesti sealseid motiive. Ent nagu me teame, maal on harva see, mida ta kujutab. Võime näha "Rannakülas" ka hoopis metafüüsilisi kihistusi: lage taevas, kaugusest kumav tühi sile ookean ning valged pleekinud majaseinad ei ole hubased ega nunnud, vaid kõnelevad meiega pigem millestki suuremast. Kuid sama hästi – ja võib-olla isegi ennekõike – võime väita, et see on maal maali enese pärast. Olulised on siin maalilised väärtused, värvide harmoonia, kompositsiooni tasakaal, valguse ebasümmeetriline, kuid ometi ühtlane jagunemine maastikus.

32. VALDEMAR VÄLI (1909 – 2007)

Südasuvi. 1956
Õli, lõuend. 91 x 120 cm
All paremal: V.Väli 56 a

Alghind: 5200 €

Valdemar Väli maal on hoolimata püüdlusest olla nii realistlik kui võimalik ometi täielik fantaasiapilt. See on nõukogude unelm: maal täis lopsakat viljasaaki, puhtaid särke, töökat kollektiivi, kuulekalt söövaid lehmi ja võimast ning mastaapset maastikuvaadet. Maali foon mõjub sedavõrd võõrapäraselt ja eksootiliselt, et paneb küsima, kas Väli on liitnud (oletatavale) kodumaa vaatele pildi eesosas mingisuguse teise kandi kaljuse ranniku, või on see lihtsalt üks pastoraalne utoopia, miraaž millestki, mida tegelikult ei olnud? Pildi peamised sündmused rulluvad lahti siiski põldudel, mis on sedavõrd kuldseks ja kiirgavaks värvitud, et hakkavad mõjuma samasuguse miraaži või unenäona, nagu maastik foonil.

33. RICHARD SAGRITS (1910 – 1968)

Kivine rand. 1957
Õli, lõuend. 50 x 70 cm
All paremal: RSagrits 57
Pöördel: 1957 aug Kivine rand Karepa

Alghind: 4200 €

R. Sagrits on maalinud oksjoni teostel kolmel korral Karepat ja ühe korra Gursuffi Krimmis – loe selle ja teiste teoste kohta lk. 41.

34. RICHARD UUTMAA (1905 – 1977)

Talu Karalast. 1958
Õli, lõuend. 60 x 81 cm
All paremal: R. Uutmaa 58.
Alusraamil: „Talu Karalast“ (Saaremaa) R. Uutmaa

Alghind: 5800 €

1950ndate lõpul puhkes Eesti kunstis juba mitmes Saaremaa-vaimustus. Pärast Konrad Mägi imelisi aastaid Saaremaal oli saar avastatud ka 1930ndatel, nüüd oli kolmas kord. 1958. aastal töötab seal koos mitmete kolleegidega ka Richard Uutmaa. Ta maalis peamiselt läänerannikul, kus asub ka Karala küla. Uutmaa näeb Saaremaad üdini romantilisena: vanad arhailised talumajad, dramaatiline sügavsinine taevas valgete pilvedega, maastikus rohekad ja pruunikad toonid. Uutmaale kahtlemata meeldis Saaremaal, kuna seal oli tal veel võimalik vahetu kokkupuude maastikega, kust puudusid moderniseerumise jäljed. Linnastumine ja tehnoloogia pealetung jäid talle võõraks elu lõpuni, tema tähelepanu oli nostalgilistel ajatutel motiividel.

35. KARL BURMAN seenior (1882 – 1965)

Heinakoormaga talvisel teel. 1959
Akvarell, lõuend (kleebitud papile). Vm 15,3 x 24,2 cm
All paremal: Karl Burman 59.

Alghind: 1200 €

Sageli võib pretensioonitutest motiividest ning intiimsetest formaatidest leida kunstnike kõige isiklikumaid mõtteid. Väga lihtsa jutustusega maal ei räägi meile midagi, mida me maailma kohta juba ei teaks, ta ei too avastusi ega loo uusi draamasid. Ent pigem ongi see pilk sissepoole: vanema mehe leplik mõtisklus elu kohta, liites ühelt poolt aeglase ja mõtliku sõidu läbi inimtühja maastiku, kuid teiselt poolt vaimustudes endiselt looduse ilust, kujutades seda värvi-, valguse- ja õhurikkalt. Helesinine taevas, lootusrikkalt valge lumi ja talve kohta kummaliselt kirjud taimed saadavad meie maali peategelast teekonnal otsekui tundmatusse.

36. EUGENIE NOORMÄGI (1903 – 1988)

Natüürmort kummipuuga. 1950ndad
Õli, lõuend. 66 x 57,5 cm
All paremal: EN
Pöördel: EUGENI NOORMÄGI

Alghind: 1700 €

Eugenia (Eugenie) Noormägi on huvitava saatusega kunstnik, kes õppis Ants Laikmaa juures ja seejärel "Pallases", kuid juba 1926. aastal siirdus ta USAsse. Välismaale jäi ta elu lõpuni ning seetõttu ei teata temast Eestis laiemates ringides peaaegu mitte midagi. Ometi oli ta välismaal silmatorkavalt tuntud kunstnik – Taani kolides (ta abiellus taanlasega) telliti temalt pankadesse suuri freskosid ning 1962. aastal valmistas ta fresko ka uuele raadiumijaamale, samuti osales Noormägi tuntud kunstirühmituse näitustel. Igal suvel olevat ta aga viibinud 3-4 kuud Pariisis, kus ta juba 1930ndatel oli neli aastat (!) õppinud, ning täiendas end, kuid väga tagasihoidlik loomus ei lasknud tal tegeleda enda brändimisega.
Noormägi 50ndate modernistlik "Natüürmort" on oluline täiendus siinsele kunstiajaloole. Eestis ei olnud säärane lähenemine toona võimalik, kuid vabaduses töötanud Noormägi ühendab koduse motiivi moodsa vormikeelega. Nagu oleks kummipuu, aga tegelikult on kolmnurkade ja trapetsite kombinatsioon. Nagu oleks foon, aga tegelikult on laiad värvitahvlid. Noormägi ise on ühes oma väga haruldases vestluses öelnud: "See on kubistiline läbielamuste pildistus sini-kollases koloriidis." Eesti muuseumites on teadaolevalt vaid kaks maali.

37. ADO VABBE (1892 – 1961)

Maastik. 1940-50ndad
Õli, paber (kleebitud papile). 44,5 x 52,5 cm
All vasakul: A. Vabbe

Alghind: 8500 €

Ado Vabbe oli hakanud maastikuid maalima juba kümmekond või isegi veidi enam aastat varem. Ta töötas suuresti oma ateljees ega eksponeerinud maale avalikkusele. Pärast ateljee mahapõlemist Teise maailmasõja ajal ei lõpetanud Vabbe töötamist, kuid tema maalide koguarv ja nende iseloom on meile tänaseni lõpuni dokumenteerimata. Tema "Maastik" on haruldane näide kunstilisest vabadusest 1940ndate lõpu masendavas olustikus. Vabbe maalib siin täpselt nii, nagu ta ise tahab – subjektiivselt. Ta on eelistanud heledaid toone ja lisanud maalile kõvasti avarust, optimismi ja elujaatust lisab segavate objektide ning takistuste puudumine, kui meie pilk silmapiiri poole rändab. Vägagi huvitav on Vabbe pintslikiri, ühes suunas kaldus löögid, mis justkui sajaksid maapinnale. Teadmata maali dateeringut, võiks oletada, et see on pärit hoopis ühest teisest ajastust – ent teades maali oletatavaid valmimisaastaid, hakkab ta mõjuma nagu sõõm värsket õhku.

38. LINDA KITS-MÄGI (1916 – 1990)

Võrtsjärv. 1960
Õli, lõuend papil. 47 x 68 cm
All paremal: Linda Kits Mägi 60
Pöördel: “Võrtsjärv” 60 Linda Kits-Mägi

Alghind: 1900 €

1950ndate aastate keskel hakkas pisitasa lõppema ilmselt süngeim periood Eesti kunstiajaloos, mil stalinistlike reeglite abil seati ranged piirid nii kunstiteoste sisule kui ka vormile ja kiusati taga mitmeid kunstnikke. “Võrtsjärve” maalimise ajaks ei ole sünge vari siinse kunsti kohalt veel täielikult kadunud, see maal ei ole dokument leevendusest ja vabadusest, vaid pigem teatud tüüpi vastusümbol. Eesti kunst reageeris ka sõjaõudustele maalidega, mis kirjeldasid hoopis idülli ning harmooniat – ja nii võib ka “Võrtsjärve” vaadata eriliselt kristalliseerunud optimismina, mida on selgeks lihvinud ajastu raskused. Mida keerulisem elu, seda rõõmsam kunst. Silmatorkav on kunstniku otsus maalida vabas õhus, looduses, väljaspool sotsiaalset olmet – ning muidugi tuleks tähele panna vabadusi, mida kunstnik võtab oma pintslikirjaga. Vähem kui kümmekond aastat varem oleks säärane eksperiment lõppenud tsensuuriga, kuid nüüd on üldistamine siiski võimalik – või kunstnik teeb selle võimalikuks. Me ei näe siin maalil Võrtsjärve tema realistlikus olekus, vaid näeme kunstniku subjektiivset muljet, atmosfääri, õhulist ja kerget käsitlust maailmast.

39. RAIVO KORSTNIK (1932 – 1992)

Kased. 1960
Õli, kartong. 25,2 x 35 cm
All vasakul: RK 60
Pöördel: /…/Kased.Tipu. Etüüd /…/

Alghind: 1100 €

1960. aastal maalis Raivo Korstnik korduvalt koduseid ja pastoraalseid motiive Viljandimaalt Soomaa lähedalt Tipult. Kuigi kunstnik oli noor, alles 28-aastane, ning 1960ndate algus juhatas juba sisse õrnu vabamaid tuuli, on ta otsustanud maalida vanamoelist motiivi. Näeme puudesalu, selle taga aga hobust rohtu näkitsemas ning heinakuhja (ühe teise maali peal kujutab ta ilma igasuguste modifikatsioonideta Tipu vana talumaja). Võimalik, et tegemist on suvise interluudiumiga: väikese iseendale maalitud töödeseeriaga, mille eesmärgiks ei olnud vallutada pealinna näitusesaale, vaid kõnetada ennast. Maalikunst on Korstniku jaoks siin vahend maailmaga harmoonia leidmisel, avangardi tööriistad on jäetud ateljeesse ning tuldud õue looduse rüppe, et maalida pretensioonitu, kuid seda kodusem ning helgem pilguheit ümbritsevale.

40. RICHARD SAGRITS (1910 – 1968)

Kalasadam tormiga. 1960
Õli, papp. 50 x 70 cm
All vasakul: RSagrits 60
Pöördel: Kalasadam tormiga Karepa okt 1960

Alghind: 4300 €

R. Sagrits on maalinud oksjoni teostel kolmel korral Karepat ja ühe korra Gursuffi Krimmis – loe selle ja teiste teoste kohta lk. 41.

41. EDUARD OLE (1898 – 1995)

Linnake mere ääres. 1961
Õli, lõuend papil. 28,8 x 43,2 cm
All vasakul: Eduard Ole 61

Alghind: 3600 €

1961. aastal sõitis Eduard Ole Hispaaniasse Baskimaale San Sebastiani. Ilmselt just sealkandis saadud mulje on ta jäädvustanud lõuendile, rõhutades katuste veidi kaootilist rütmi, pleekinud valgeid seinu, sinist ookeani ning lõunamaist eredat valgust. Melanhoolsed ning sageli veidi hämarad Eesti maastikud on kujundanud meie loodusmaali kaanoni palju varjulisemaks, Eduard Ole on läinud otsima aga midagi "teistsugust" – ning selle ka leidnud. Huvitav on suur valge sein otse maali esipinnal. See mõjub justkui puhas lõuend, olles lõuend lõuendis – tema ette maalitud visandlike taimede värvid tõusevad seetõttu rohkem esile, sest valge ainult rõhutab nende koloriiti. Üle katuste kaugustesse libisev pilk annab aga aimu siinsele loodusmaalile niivõrd iseloomulikust romantilisest ning igatsuslikust lähenemisest.

42. ENDEL KÕKS (1912 – 1983)

Džässkvintett. 1961
Guašš. Lm 48,5 x 35,7 cm
All paremal: EKõks 61

Alghind: 1600 €

Endel Kõksi maal on Eesti kunstiajaloos mitmes mõttes haruldane. Esiteks juba motiiv. Džäss oli ENSVs põlu all, sest sümboliseeris – ja oligi – vabaduse oaas. Džässmuusika improvisatsioonilisus, tema puhangud ja mängulisus ei ole kontrollitavad ning seetõttu diktatuurides teda ei sallita. Teiseks torkab silma Kõksi eriline rõhk muusikale. Muusikutelt on võetud isegi näod, kunstnikku ei huvita nende psühholoogia, vaid nende talent: see viis, kuidas nad oma pillidest muusika kätte saavad. Muusikat on teatavasti võimatu maalida, sest maal on alati tumm, küll aga on võimalik kunstnikul edasi anda atmosfääri muusika ümber. Seda maali vaadates näeme muusikute pühendunud poose, millega liitub aga maalijakäekirja vabadus – pangem tähele näiteks Kõksi loomingulisust värvidega katmisel, pintslitõmmete spontaansust – ning avar tühi ruum muusikute peade kohal, kuhu sisse noote mängitakse. See on maal muusikalisest vabadusest, kerge ja õhuline ning ennekõike pidurdamatu.

43. JUHAN MUKS (1899 – 1983)

Sirelid. 1961
Õli, papp. 50 x 70 cm
All vasakul: Muks – 61

Alghind: 1800 €

Juhan Muksi maali lahtimuukimiseks pole vaja erilisi kooditabeleid. Iga kunstiteos ei pea olema pusle, mille tükikesi me kokku laome. Kunstnik on hetkel, mil ta lilla värvi sisse kastetud pintsli tõstab, 61-aastane. Ta on vanem mees, käes on tema juba väga mitmes kevad ja vaasis Juhan Muksi ees on kimp sireleid. Maali vaadates näeme, et kunstniku meeleseisund on rahulik, ta otsib maalilt (ja võib-olla ka maailmast) asjade kokkukõla, vaikset leppimist ja hääletut pisikest rõõmu, mille loomiseks ei pea kirjutama sümfooniat või kirjutama romaani, piisab tavalisest kevadpäevast, sirelikimbust, värvipotskust ja ootevalmis lõuendist.

44. JOHANNES VÕERAHANSU (1902 – 1980)

Lõuna-Eesti maastik järvega. 1963
Õli, papp. 49,5 x 69,5 cm
All paremal: JVh. 1963
Pöördel: JV. 63 Täditütrele mälestuseks Antsu poolt juuli 1964 a.

Alghind: 3800 €

Lõuna-Eesti on läbi aegade olnud üks enimmaalitud motiive Eesti maalikunstis, seda ka pärast Teist maailmasõda, mil näiteks saared ja põhjarannik olid piiritsoonidena keeruliselt ligipääsetavad. Võerahansu on siin huvi tundnud järve ja mäe vastu, kõik ülejäänud objektid maalil peavad toetama nende kujutamist. Puud maali esiplaanil on asetatud kulissideks, mille vahelt juhatatakse ja fokusseeritakse vaataja pilk järvele ja mäele. Mäe jalamile asetatud majakatused – punakad värvinüansid keset rohelist koloriiti – on omalaadseks sidemeks vee ja mäe vahel justkui uksehinged. Pintslikirja hoogsuse järgi otsustades võib aimata, et Võerahansu on tahtnud meile edasi anda oma esimest muljet, vahetut emotsionaalset impulssi.

45. ENDEL KÕKS (1912 – 1983)

Kiirguse valem. 1964
Õli, lõuend. 55,3 x 46 cm
All paremal: EKÕKS 64
Teos on ära märgitud raamatus „Endel Kõks. Vapruse, vabaduse ja rõõmuga" (2013) lk 210

Alghind: 4000 €

1964. aasta oli Sophia Loreni triumfiaasta. Ta mängis kahes filmis, neist üks tõi talle Oscari nominatsiooni ning teise eest maksti talle miljon dollarit, mis oli toona röögatu summa. Loren ei olnud ainult filminäitleja, ta oli ikoon, kelle lumm haaras miljoneid kinokülastajaid, aga ka neid, kes kinosaali ei astunudki. Sääraseid globaalseid staare ei olnud 1960ndatel veel liiga palju ning eriti vähe oli neid naisterahvaste seas, mistõttu Loren oli ka ajastu sümbol. Eesti kunst on üldiselt olnud ettevaatlik kaasaja kujutamisel, kuid Endel Kõks aimab siin popkunsti lähenemist ning kasutab ülemaailmset fenomeni, hästi väljamängitud brändi oma kunstis sama endastmõistetavalt nagu mõni teine maalib huvitava kujuga männipuud. Maal ühtaegu imetleb ikooni ja teiselt poolt tunnistab nõutust: mis valemiga mõõta karismaatilisust? Kas selleks on olemas mingisugune tehe? Säärase kirjandusliku sisu kõrval ei tohiks aga ära unustada maali iseväärtuseid: Kõksi tööd geomeetriliste objektidega, tema julgust tugevate värvidega töötamisel, jutustuse ja abstraktsuse sidumist.

46. JÜRI ARRAK (1936)

Natüürmort. 1965
Õli, lõuend papil. 49,5 x 70 cm
All paremal: J.A.65.

Alghind: 3600 €

29-aastase Jüri Arraku natüürmort on 1960ndate laps. Toona oli Nikolai Kormašovi, aga ka mitmete teiste kunstnike loomingus tuttav nn "karm stiil" ehk kunstnikud eemaldusid sotsialistliku realismi nõuetest (kõike tuleb maalida võimalikult elutruult, nüansside ja detailideni välja) ja pakkusid välja laadi, kus on üldistatud. See tähendab, et näiteks nuga maalides ei ole Arrak huvitanud realismist, me ei näe peegeldusi noateral või noa varju, vaid nuga kui säärast – objekti. Ka laud nende esemete all on justkui visandlik, kuid tegelikult kontseptuaalne ning maalitud nõnda, nagu veel kümmekond aastat varem oleks olnud täiesti mõeldamatu (ehk keelatud). Huvitaval kombel ühinesid aga 1960ndate Eesti kunstis sageli eksperimentaalsed maalimishoiakud ning sügavamad vaimsed otsingud, mis viisid ka religioossete küsimusteni. Objektid, mida Arrak kujutab, ei pärine tema kaasajast. Need pole popilikud supipurgid, tennised või küberneetikaõpikud, vaid arhailised esemed, mis talletavad endas ajalugu, aegadeülest sidet, kontakti meie kaasaja ja meile eelnevaga.

47. AINO BACH (1901 – 1980)

Neiu sinise baretiga. 1968
Monotüüpia. Km 36,5 x 29,5 cm
All vasakul: Monotüüpia
All paremal: Aino Bach 1968

Alghind: 1900 €

Vastuolulise kuulsusega Aino Bach oli küll poliitiliselt aktiivne, ent oma kunstis peegeldas ta sotsiaalseid või poliitilisi teemasid napilt. Isegi vastupidi, Bachi graafilised lehed on reeglina väga lüürilised, näeme kaitsetuid lapsi või hapraid naisterahvaid, kes silmitsevad end peeglist, hoiavad lilleõit, magavad padjal, mängivad klaverit, imetavad beebit või loevad raamatut. Need on idüllilised stseenid, mille peategelasteks on enamasti naised, kelle siseelu ning maailmapilt pakub Bachile ammendamatut inspiratsiooni. Ka käesolev haruldane monotüüpia on asetanud peategelaseks tütarlapse, ent huvitaval kombel on Bach otsustanud teda mitte näidata ajatuna, vaid 1960ndate moodsuses. Sinine barett, enesekindel pilk ja ilme, range rõivastus ei kõnele enam säärasest naisest, keda Bach varem armastas kujutada – õrn, luuleline, peaaegu eeterlik –, vaid eneseteadlikust ja muutustega kaasaskäivast. Bach suhtub temasse aga muidugi varjamatu sümpaatiaga.

48. HENN ROODE (1924 – 1974)

Parandustööd linnas. 1969
Õli, kartong. Km 43 x 61 cm
Pöördel: Parandustööd linnas 1969 43x61 Henn Roode 1924

Alghind: 3400 €

Linnamotiivid olid Henn Roode jaoks sagedased – modernistliku vormikeele jaoks sobisid hästi linnadele iseloomulikud teravad nurgad, äralõigatud perspektiivid, tehnoloogilised utoopiad ja tehnoloogiline rämps. “Parandustööd linnas” on suurepärane näide Henn Roode uuenduslikkusest. Nappide vahenditega annab ta edasi linna närvilisust ja katkendlikkust, aga ka omalaadset nurgelist ilu, kus segunevad lõpetamata fantaasiad ning jääkide poeesia. Roode töötab nii vormide kui värvidega, ta nihestab mahtusid ja uurib perspektiive, kuid samal ajal ei unusta ära ka koloriiti. Hallid seinad raamivad pildi keskosa, kus Roode on kasutanud erksaid ning tugevaid toone, mis võimenduvad veelgi keset lakoonilist urbanistlikku keskkonda. See on hiilgav näide viisist, kuidas moodne kunstnik käsitleb moodsat konteksti, tuues pildi pinnale korraga nii imetluse kui ka võõrandumise.

49. VALERIAN LOIK (1904 – 1986)

Vaade Raekojale. 1950-60ndad
Monotüüpia, õli, paber. Km 50,5 x 37,3 cm
All vasakul: Monotüüpia
All paremal: Valerian Loik

Alghind: 900 €

Valerian Loigu monotüüpia on valinud seismiseks ja Tallinna vanalinna jäädvustamiseks ootamatu rakursi. Suur-Karja tänavalt Raekoja poole vaadates moodustavad paremal ja vasakul küljel asuvad majad omalaadse spaleeri või kulissid, mille vahelt ei avane aga vaade suurele välule, vaid hoopis nn Olde Hansa hoone seinale, lõigates silmapiiri ära. Rütmiliselt on Loik ehitanud teose üles horisontaalsete ja vertikaalsete pindade vaheldumisele: ühelt poolt näeme mitmeid majaseinu ning katuseid, teiselt poolt kõrguvad aga Raekoja torn, praeguse Poola saatkonna nurgatornike ning hoone katusel veel üks väike vardake. Sama rütm kordub ka alumises tsoonis kõrgete kaarjate akende juures. Loik on olnud tähelepanelik ka valguse koondamisel ruumis: vasakul ja paremal olevad majad on jäetud rohkem varju ja seetõttu loovad nende natuke hämaramad pinnad hea kontrasti, millele asetada pildi südames oleva maja eredalt mitmes toonis särav katus.

50. ELMAR KITS (1913 – 1972)

Krimm. Gursuf. 1970
Õli, tempera, papp. 40 x 49,5 cm
All paremal: Elmar Kits. 70.
Pöördel: Krimm. Gursuff.

Alghind: 3600 €

Juba märgatavalt halvenenud tervisega Elmar Kits läks 1970. aastal ühele oma viimastest reisidest. See viis teda Krimmi, kus ta oli käinud juba kümmekond aastat varem. Ka teised Eesti kunstnikud olid seda paika külastanud, näiteks 1950ndate lõpul Kristjan Teder, sest suletud piiride tingimustes oli Krimm teatud asenduspaik Lõuna-Euroopale, kus siinsed autorid olid enne sõda maalimas käinud. Gursuf võlus Kitse samamoodi nagu Capri Konrad Mägi: teistsugune kliima, eksootiline valgus, atmosfääri vibratsioonid, mida Eestis ei ole. Kits ei püüagi jäädvustada siin topograafilisi eripärasid. Läbi udu joonistuvad mägede piirjooned välja vaid hägusalt ning veepind ei reeda midagi oma lõunamaisusest. Viisteist aastat varem Karjalas maalides oli Kits detailideni täpne, nüüd enam mitte – nüüd huvitab teda mitte fakt, vaid mulje. Õhustik, tonaalsused, rütmid, kumamised, aimdused. Kinnisvaraagendina võiks Gursufi maali soovitada kõigile, keda Krimm ei huvita, küll aga eksootika ja romantika oma kodu seintel.

51. MÄRT BORMEISTER (1916 – 1991)

Öine Tallinn (Rataskaevu tänav). 1971
Õli, lõuend. 80,5 x 65 cm
All paremal: M Bormeister Tallinn

Alghind: 1600 €

Tallinna vanalinn on ilmselt üks enimmaalitud motiive Eesti maalikunstis. Eesti kunstiajalugu on täis Tallinna vanalinna maju ja katuseid, siseõuesid ja kangialuseid, tänavajuppe ning uksi, väravaid ja aknaid. Märt Bormeistri maal ei ole aga niivõrd vanalinna arhitektuuri jäädvustus, kuivõrd ühe romantilise olukorra loomine. Bormeister on valinud lumise hetke, kattes tänavad valge lumega ja seega peites meie silme eest palju visuaalset müra. Ka majaseinte puhul ei ole Bormeister läinud detailseks, sest teda ei huvita seinad, vaid see, mida nad raamivad: kahte pildisüdames jalutavat inimest, keda saadavad tänavavalgustuslaternad. Just seal asub selle maali peasündmus – mitte linnas, hoonetes ja tänavatel, vaid romantilises jalutuskäigus, mille Bormeister on asetanud pildi keskele otse valguslaiku.

52. JOHANNES VÕERAHANSU (1902 – 1980)

Talulapsed. 1976-77
Süsi, paber. Vm 59,3 x 77 cm
Ülal vasakul: Jvh-76-77
Ülal paremal: J Võerahansu 1976-7

Alghind: 2600 €

Üllatav joonistus. Lapsed vaatamas otse kaadrisse, nagu oleks keegi võõras fotograaf neid pildistama tulnud. Nende ilmed on naljakad, uudishimulikud ja võõrastavad korraga. Mõned peidavad ennast. Mõned on julgemad. Kellelgi on näpp suus. Kellelgi ei ole. Aed nende ees on nagu tarandik, justkui kaitseks ta inimkonda selle bande eest – või vastupidi. Keegi ei roni üle aia, kõik peituvad selle taha, see märgib piiri nende ja meie territooriumi vahel. Hallikas maja, tema arhailisus vastuolus laste nooruse ja värskusega. Võimalik, et Võerahansu lihtsalt nägi stseeni ja joonistas selle kiiresti üles. Aga kas lapsed olid nii kannatlikud? Või jäi see Võerahansule lihtsalt meelde? Või mõtles välja?

53. MÄRT BORMEISTER (1916 – 1991)

Talvine taluvaade. 1988
Õli, masoniit. 50 x 80,5 cm
All vasakul: M Bormeister Tallinn
Pöördel: /…/ MCMLXXXVIII Vana talu Põhja-Eestist. Talvine III /…/

Alghind: 1800 €

Märt Bormeistrile meeldis maalida vanu rehielamuid, kuid selle maali peategelaseks on hoopis lumi. Lund on Bormeister kasutanud mitmel eesmärgil. Esiteks muidugi koloriit: valge värvi sissetoomine lisab maalile avarust ja õhku ning kuna lund on igal pool, seob ta maali tervikuks. Teiseks on lumi justkui tühi lõuend, puhas pind, millele Bormeister maalib mitmeid sinakaid varjusid. Kolmandaks on lumi aga kunstniku jaoks olnud võimalus, kuidas kujutada ajatut rahu. Pangem tähele ka täielikku tuulevaikust: puud seisavad hääletult ning väike õrn suitsujuga tõuseb üles. Kõikjal on valge lumi, majade vahel pole mingit askeldamist, kõik on harmooniline ning igavene.

54. ALO HOIDRE (1916 – 1993)

Õhtu. 1989
Õli, papp. 79,5 x 99 cm
All paremal: Alo Hoidre 89

Alghind: 2800 €

Alo Hoidre on mõneti hämmastava biograafiaga kunstnik. Ta tegutses aastakümneid ennekõike graafikuna, hoidudes eksperimentidest ning olles kunstnik, keda oleks võinud iseloomustada kui "korralikku". Ent pärast seda, kui ta 1980ndate algul kõrge ea tõttu loobus õppejõuna töötamisest ning siirdus väärikale pensionile, algas tema loomingus ootamatult täiesti uus etapp. Järsku oli Hoidre eksperimentaalne, ta maalis, katsetas alusmaterjalide ja värvidega, ligines sageli isegi abstraktsionismile või kui maalilt oli aimatav jutustus, siis oli see reeglina lõbus, nautlev, hedonistlik jutustus. "Õhtu" on 73-aastase kunstniku vaade elule. Linn täitub siin erootiliselt mõjuvate naisfiguuridega, kelle vahele siginevad hämarad näod ja ilmed. Julgelt on Hoidre liigutanud pintsli mõlemat poolt: näeme nii pintsli keerutusi, tõmbeid ja hoogusid, aga ka pintsli tagumise otsaga tehtud kriime ja kraapse maali pinnal. Haruldane näide kunstnikust, kes näis hakkavat tundma tõelist naudingut nii elust kui ka kunstist väga kõrges eas. Muide, ülejärgmisel aastal pärast "Õhtu" valmimist sai Hoidre ka Kristjan Raua kunstipreemia.

55. EDGAR VALTER (1929 – 2006)

Merineitsi. 1970-80ndad
Akrüül, masoniit. 36,8 x 30,5 cm
All paremal: EW.

Alghind: 1400 €

Unenäolisus on 20. sajandi kunstis levinud praktika, kuid Eesti kunstis pole seda just liiga palju viljeldud. Ratsionaalsetes ning pragmaatilistes peredes kasvanud kunstnikud kasutasid küll oma fantaasiaid, võimendasid ja kasvatasid reaalsust, kuid unenäoline sürreaalsus, ootamatute objektide kokkuasetamine, kollektiivsete müütide ja alateadvuse põimumine jäi vähestele. Edgar Valter oli üks neist, kes maalis sageli töid, kus on raske panna näppu peale ühele kindlale motiivile ja väita, et just seal peituvad tähendused. "Merineitsi" võtab kõigile tuntud muinasjutu ning ehitab tema ümber unenäolised kummastavate värvidega lained. Vormid kord meenutavad reaalsust (linnud, merineitsi), kord muutuvad aga täiesti abstraktseteks.

56. JÜRI ARRAK (1936)

Uni kalast. 1992
Õli, lõuend. 71 x 100 cm
All paremal: J. Arrak 1992.

Alghind: 4300 €

Jüri Arrak on kahtlemata suutnud välja töötada isikupärase käekirja. Ta on kunstnik, kelle maalid tunneme ära otsekohe ning kelle teoseid on võimatu kellegi teise omaks pidada. See puudutab nii Arraku käekirja kui ka ideelist laetust. Arraku maalidel näeme sageli suuri metafoore ning väga laetud motiive, näiteks kala, mis on kristlikus kunstis olnud alati üks olulisemaid sümboleid. Religioossele olukorrale viitavad siin maalil ka pilved, mistõttu maali vasakus servas olev värav mõjub taevaväravana. Liiga selget selgitust ei maksa Arraku maalidele siiski külge kleepida, sest need ei kõnele meiega argises keeles, vaid sümbolite kaudu. Endise sürrealistina suudab Arrak haarata märke igalt poolt ning liita nad üheks tervikuks.

57. MALLE LEIS (1940 – 2017)

Suveöö III. 1993
Õli, lõuend. 90 x 90 cm
All vasakul: LEIS 1993

Alghind: 5800 €

Malle Leisi motiivide ring sai selgeks üpris varakult: ta leidis ammendamatut inspiratsiooni loodusest, suutes pühendada erakordselt palju aega, tähelepanu ning annet, et oma lõuenditel ning graafilistel lehtedel asetada uutesse ning uutesse kombinatsioonidesse lilli, rohukõrsi või maasikavarsi. Selle kõige juures ei olnud aga pastoraalset mullalõhna. Leis kõnetas loodust 20. sajandi teise poole erinevates maalikeeltes, ent üllatuslikul kombel muutuvad taimed tema teostel hoopis autonoomsemateks kui sageli traditsioonilisematel maalidel. Lähivaates lille kohale kummardudes ning õite sisekosmost suurendatult maalides muutuvad taimed juba peaaegu et kosmoloogilisteks objektideks, mille puhul ei naudi me ainult nende ilu, värvikirevust ja lihavust, vaid ka nende eksistentsiaalset jõudu. Mustale foonile asetatud lilled kehtestavad “Suveöös” elu kui säärase – lilli vaadates ei vaata me ainult lilli, vaid eksistentsi.

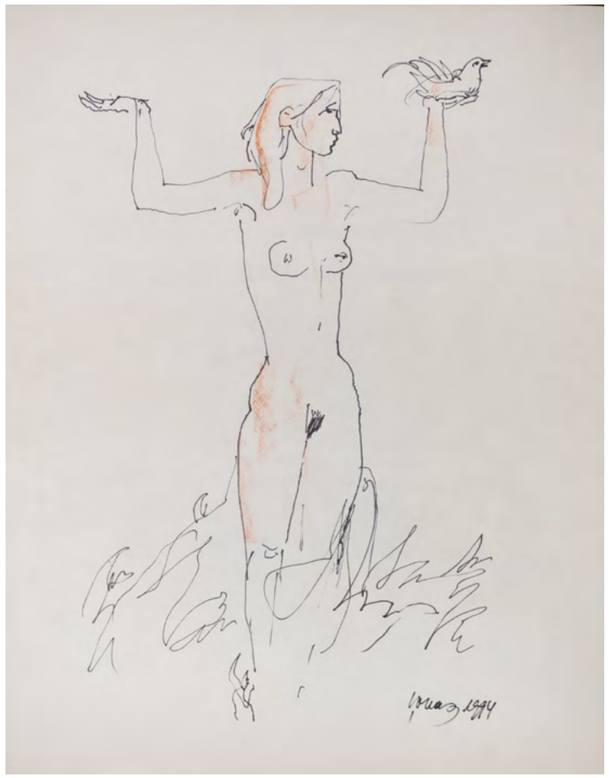

58. EVALD OKAS (1915 – 2011)

Naine tuviga. 1994
Viltpliiats, sangviin, paber. Lm 65 x 50 cm
All paremal: E,Okas 1994

Alghind: 1200 €

Evald Okas tegi oma elus ilmselt sadu maale ning joonistusi aktidest. Tema hoogne käekiri ning kiire töötempo võimaldasid kujuneda tal mitte ainult kõige viljakamaks Eesti aktimaalijaks, vaid ka kõige mitmekülgsemaks. Kui tema maalid olid sageli lopsakad, küllusliku koloriidi ja rohkete pintslitõmmetega, siis "Naine tuviga" on üllatavalt lakooniline ning minimalistlik. Okas ei ole lisanud baroksust, siin-seal näeme küll elavdavaid värvilisi pindu, kuid üldiselt jääb mulje, nagu oleks Okas teinud selle joonistuse hetkelise impulsi ajel kiiresti ning ainult olulisimast. Akti sidumine elusloodusega ning loomariigiga ei ole haruldane, motiivide ühtesidumise taga on soov väljendada janu ürgsuse ja tsivilisatsiooni-eelse järele.

59. TOOMAS VINT (1944)

Linnapark. 2000
Õli, lõuend. 55 x 70 cm
All paremal: TV 2000

Alghind: 3800 €

Toomas Vindi metafüüsilised pargimaastikud saavad alguse juba 1970ndatel ning jätkuvad tänase päevani. Tema reeglina inimtühjad pargid on täidetud see-eest valgusega (selle allikat me ei näe) ning mõnede tehisobjektidega, olgu selleks metallpostid või torn. Vindile iseloomulik detailne maalimislaad ei ole siiski realistlik, teda ei huvita nüanss nüansi pärast, vaid see täpsus tekitab teatud võõristuse, kummalisuse, aga ka ilu. Eraldi tasuks tähele panna taevas sõudvat suurt pilve, pehmet ja vatjat massi, millesse torn oma terava kiivri on torganud.

60. PEETER MUDIST (1942 – 2013)

Kirjutuslaua valvur. 2005
Pronks. 19 x 9 x 21 cm
Signeeritud ja dateeritud tagaküljel

Alghind: 3400 €

Peeter Mudist lõi läbi oma kummastavalt isikupärase loomingu nii maale kui ka osati skulptuure. Küllap olid need vormidesse valatud mõtted tema joaks neil hetkedel just seesugustena vajalikud. Raamat Mudistist: “Illustreeritud Mudist ehk Tobias” (Hilana 2004) ja kunstnik ise kõnelevad kirjutuslaua valvurist nii: “See on üks vana naine, kel enam raamatuid lugeda pole tarvis. Võib-olla on ta kirjanik, kes kõik, mis tal öelda on, juba ära on kirjutanud, ja mõtleb nüüd kinnisilmi selle üle, kas kõigel sellel tööl mõtet on olnud. Aga kirjutuslauda tuleb valvata, igaks juhuks. Äkki läheb seda kunagi kellelgi tarvis. Mudist: Tegin ta selleks, et ei peaks üksi laua taga istuma, et keegi sulle otsa vaataks, kui sa seal laua taga tegutsed….”

TEADMISEKS OKSJONIL OSALEJALE

Kõik oksjonil osalevad teosed on läbinud professionaalse kunstiekspertiisi, tõestamaks nende autentsust. Teoste autorlust, tehnilist seisukorda või muid teostega seonduvaid küsimusi ja pretensioone on õigus korraldajale esitada 5 päeva jooksul peale oksjoni toimumist.

OKSJONI EKSPOSITSIOON

Oksjoniteostega saab tutvuda originaalis Haus Galerii ruumides oksjonieelsel näitusel, mis on avatud keskmiselt kolm nädalat enne oksjoni toimumise kuupäeva. Samas antakse ostueelseid konsultatsioone ja täiendavat teavet oksjoni korra kohta. Teostega saab tutvuda ka galerii koduleheküljel aadressil www.haus.ee

OKSJONILE REGISTREERUMINE

Oksjonil osalejatel tuleb oksjonile registreeruda kirjalikult, täites ja allkirjastades oksjonil osalemise blanketi ning maksta registreerimise tasu, milleks on 50 €. Registreerimislehed on saadaval nii galeriis kohapeal kui ka Haus Galerii kodulehel. Registreerimise tasu tagab oksjonil osalemise ostjale ja tema kaaslasele ning väldib juhuslike huviliste sissepääsu oksjonisaali.
Ostja täidab ja allkirjastab oksjonil registreerimislehe ning edastab selle talle sobilikul viisil, kas isiklikult või e-posti teel galeriile. Registreerimisleht jääb oksjoni sekretariaati. Sellele kantav informatsioon on vajalik ostja isiku kinnitamiseks ja oksjonil arveldamise lihtsustamiseks. Korraldaja garanteerib ostja isikuandmete konfidentsiaalsuse.
Registreerumise järgselt teatatakse ostjale tema oksjonil pakkumise number. Numbritahvel oksjonil pakkumiste tegemisteks väljastatakse ostjale vahetult enne oksjoni toimumist galeriis.

OKSJONIL PAKKUMINE

Oksjonil pakkumine toimub teostele nende kataloogis esitatud järjekorras. Pakkumist viib läbi oksjonipidaja, kes teatab pakkumise alghinna, fikseerib kolmanda haamrilöögiga teose lõpphinna ja lahendab ainuisikuliselt kõik pakkumistega seonduvad küsimused.
Ostja annab oksjonil omapoolsest pakkumisest märku numbritahvli tõstmisega. Hinnasammuks on kuni summani 5 000 EUR 50 EUR ja alates 5 000 EUR on hinnasamm 100 EUR. Kui osaleja soovib pakkuda korraga enam kui kehtestatud hinnasamm lubab, siis ütleb ta numbrit tõstes oma pakkumise, mis peab olema esitatud täissajalistes. Lõplik pakkumine registreeritakse oksjonisekretäride poolt.

OKSJONIL OSALEMINE KIRJALIKU PAKKUMISEGA VÕI TELEFONI TEEL

Kui oksjonile eelregistreerunud osaleja ei saa ise oksjonil viibida, siis on tal võimalik teha teostele kirjalikke pakkumisi või osaleda oksjonil telefoni vahendusel. Kirjaliku pakkumise saab teha kas alghinnaga või vastavalt pakkuja otsusele kõrgemalt. Kirjaliku pakkumise blanketi täidab pakkuja hiljemalt ühe päeva jooksul enne oksjoni toimumist galeriis, fikseerides pakutava(d) teose(d) ja maksimaalsed ostuhinnad, mille piires teda oksjonil esindab oksjonikorraldaja. Kui ostja kirjalik pakkumine jääb viimaseks kõrgeimaks hinnaks, siis fikseeritakse teose müük ja teatatakse sellest ostjale kolme päeva jooksul peale oksjoni toimumist. Kirjalik pakkuja omandab teose võrdse konkurentsi alusel viimase fikseeritud hinnaga, mis võib jääda ka allapoole tema maksimaalset pakkumist. Telefonipakkumise korral tuleb registreerumisel galeriid teavitada, millistest teostest ollakse huvitatud. Ostjat huvitava teose esitlemise eelselt helistab korraldaja ostjale ja ostja osaleb oksjonil telefoni vahendusel.

OSTETUD TEOSTE EEST TASUMINE

Oksjonilt ostetud teoste eest saab tasuda nii sularahas, ülekandega kui ka pangakaardiga. Oksjoni sekretariaadist väljastatakse igale ostjale vastav leping-arve oksjonijärgsel päeval või soovi korral koheselt peale oksjonit. Oksjoniteoste eest tuleb tasuda 5 päeva jooksul peale oksjoni toimumise kuupäeva.
Sularahas ja kaardiga tasumisel saab ostja teose kätte kohe peale makse sooritamist. Ülekandega tasumisel tuleb ostjal teose kättesaamisel esitada maksekorralduse koopia. Ostja tasub haamrihinna, millele lisandub haamrihinnast arvestatuna 7 % ostutasu.

OSTUTASU

Ostutasu on ajalooliselt eksisteerinud ja rahvusvaheliselt tunnustatud tasu oksjonimajades kui oksjonipida- ja korralduskulude kompensatsioon enampakkumise ettevalmistamisel, läbiviimisel ja administreerimisel. Ostutasu ehk Buyers peremium on 7% ja lisandub haamrihinnale ning seda ka juhul, kui haamrihinnaks on teose alghind.

Kataloogi väljaandja: Haus Galerii

Tekstid: Eero Epner

Ettevalmistus ja korrektuur:
Piia Ausman, Maarika Vanik, Terje Metsavas, Ruuda-Liisa Malin

Fotod ja kujundus: Nando Grancelli

Haus Galerii

Uus tn 17, 10111 Tallinn

+372 6419 471

haus@haus.ee
www.haus.ee

Galerii on avatud

E – R 10.00 – 18.00

L – 11.00 – 16.00

Kunsti- ja dokumentaalfilmid:
www. hausfilms.org

Kataloogi kujunduses kasutatud:

Esikaas: Addo Vabbe. Maastik. 1940 - 50ndad

Esikaane sisekülg: fragment, Richard Sagrits. Vaikne ilm. 1953

Tagakaane sisekülg: fragment, Andrei Jegorov. Kalurid rannal. 1930ndad

Koostöö oksjoniteoste raamimisel: Cadre OÜ, Kunderi 8a, +372 6484558

Haus Galerii
Uus tn 17, 10111
Tallinn
6 419 471
www.haus.ee